

Каценюк І.П., магістр, Шкода М.С., к.е.н.

Київський національний університет технологій та дизайну

ОСОБЛИВОСТІ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті досліджено процес планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства; обґрунтовано необхідність виходу підприємства на новий зовнішній ринок, виділено перелік необхідних даних при дослідженні потенційного іноземного ринку.

Ключові слова: фактори конкуренції; зовнішнє середовище; оцінка конкурентних сил; потенційні іноземні ринки.

Каценюк И.П., магистр, Шкода М.С., к.э.н.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

ОСОБЕННОСТИ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. В статье исследован процесс планирования внешнеэкономической деятельности предприятия; обоснована необходимость выхода предприятия на новый внешний рынок, выделено перечень необходимых данных при исследовании потенциального иностранного рынка.

Ключевые слова: факторы конкуренции; внешняя среда; оценка конкурентных сил; потенциальные иностранные рынки.

Kashchenyuk I., Shkoda M.

Kyiv National University of Technologies and Design

FEATURES OF BUSINESS PLANNING OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

Abstract. The article deals with the process of planning of foreign economic activity of the enterprise; the necessity of the enterprise to enter the new foreign market is substantiated, the list of necessary dynamics is indicated in the study of the potential foreign market.

Keywords: factors of competition; external environment; estimation of competitive forces; potential foreign markets.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку України, все більшого значення для підприємств набуває процес бізнес-планування. Такий вид управлінської діяльності сприяє одержанню додаткового прибутку за рахунок більш повного використання всіх ресурсів, а також визначення перспектив і можливих варіантів розвитку підприємства. Саме тому розробка бізнес-плану для здійснення господарської діяльності підприємств стає все більш актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковою проблемою бізнес-планування, методології розробки бізнес-плану займалися та продовжують займатися багато вітчизняних, та зарубіжних вчених. Серед них Р. Абрамс [1], С.М. Ілляшенка [2], М. Данильченко [3], Т. Костова [5].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас вивчення наукової літератури та практики бізнес-планування на вітчизняних підприємствах, свідчить, що недостатньо висвітленим і навіть суперечливим залишається розуміння бізнес-планування в сучасних умовах.

Мета статті. Головною метою цієї статті є розробка шляхів вдосконалення процесу бізнес-планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

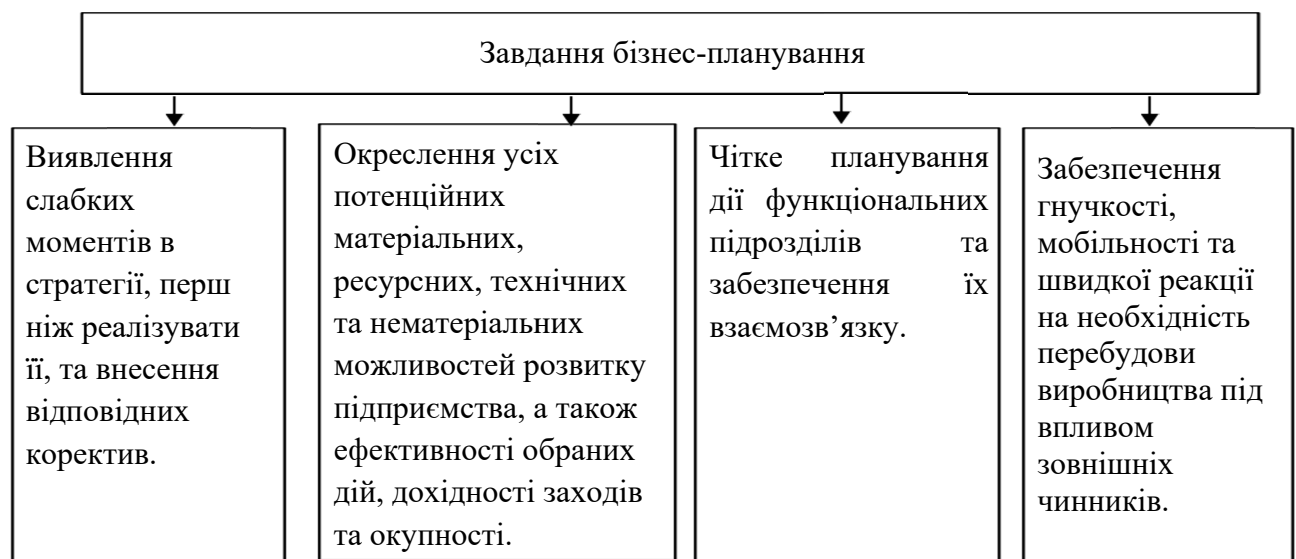
Виклад основного матеріалу дослідження. Успіх будь-якого проекту безпосередньо пов'язаний з глибиною і точністю опрацювання плану його підготовки і реалізації, який передбачає попереднє економічне обґрунтування його доцільності, планування дій і витрат,

необхідних для його здійснення, а також оцінку очікуваних кінцевих результатів, у вигляді прибутку, заняття певної ринкової частки і ін.

Найважливішим елементом організації підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки є створення бізнес-плану, який у світовій практиці є основою для оцінки перспективності новостворюваних комерційних підприємств або намічених ними для реалізації проектів, випуску нової продукції. Бізнес-план - необхідний інструмент проектно-інвестиційних рішень відповідно до потреб ринку та наявної економічної ситуації [1, с. 25].

В даний час в економічній політиці України чітко простежується курс на залучення іноземних інвестицій в економіку країни. У цих умовах бізнес-план вже перестав бути лише внутрішнім документом підприємства. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки оптимальної структури бізнес-плану, яка була б застосована до тих економічних, соціальних і правових умов, в яких існують господарюючі суб'єкти України. Процес планування ЗЕД полягає у вирішенні завдань, пов'язаних з вибором альтернативних дій [1]:

- з розробки стратегічних цілей компанії: загальних і безпосередньо зовнішньоекономічних;
- по оцінці її можливостей і ресурсів (виробничих, кадрових, фінансових, управлінських і т.д.);
- з аналізу тенденцій в області маркетингової діяльності на зарубіжних і внутрішньому ринках (рис. 1).

Джерело: побудовано авторами на основі [2].

Рис. 1. Завдання бізнес-планування діяльності підприємства

Для українських компаній, як і для більшості компаній країн СНД основною проблемою є відсутність системної роботи на локальному ринку. Як наслідок при старті роботи на експорт вони значно підвищують конкурентоспроможність, відкривають нові можливості на вітчизняному ринку. Матеріали (послуги) розробляються під вимоги конкретного ринку і повинні відповідати культурі, вимогам і сприйняттю цільової країни. Як правило продукти (послуги) по-різному продаються в різних країнах. Саме тому, варто ретельно досліджувати як внутрішній ринок так і зовнішній.

Поняття місткості ринку займає важливе місце в процедурах планування і прогнозування діяльності компанії. Це ключове поняття як для відділу маркетингу так і для всього підприємства в цілому. Дані про величину цього показника широко застосовується при прийнятті управлінських рішень компанії, допомагають визначити стратегію дій, а також відіграють найважливішу роль для компанії при збільшенні масштабів діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Зміст попереднього дослідження потенційного іноземного ринку

Необхідні дані	Методи дослідження	Результат
1. Макроекономічні показники: - ВВП; - ВНП; - обсяги виробництва; - структура виробництва; - тенденції попиту та пропозиції; - демографічна ситуація.	Проведення аналізу, використовуючи наступні методи: - прогнозування методами екстраполяції; - експертних оцінок.	Місткість ринку (М): - потенційна; - реальна.
2. Конкурентне середовище: - обсяги продажу; - частка ринку у конкурентів; - ступінь популярності торгових марок; - конкурентні переваги.	Оцінка власної конкурентної позиції та прогнозування можливих та потенційних обсягів продажу.	Варіанти можливого обсягу продажу (П).
3. Дані про поведінка споживачів в рамках даного ринку, менталітет, відношення до показників «ціна-якість», цінні стратегії на ринку тощо.	Аналіз цінової стратегії на певному ринку: - розрахунок варіантів можливої ціни за одиницю товару (Ц).	Варіанти можливого та бажаного товарообігу.
4. Інформація про собівартість виробництва, логістичні та експортні витрати.	Розрахунок можливих прибутків.	Варіанти можливих прибутків.

Джерело: побудовано на основі [2].

Визначення місткості ринку дозволяє оцінити економічне середовище в динаміці тимчасових періодів, а значить допомагає своєчасно приймати стратегічно важливі управлінські рішення. Адже головна заповідь успіху в конкурентній боротьбі – блискавично визначити і відреагувати на найменші зміни, в іншому випадку – припинення діяльності компанії гарантовано.

Місткість ринку може бути потенційною і реальною. Під реальною місткістю розуміється дійсна економічна ситуація на поточний момент. Потенційною місткістю характеризують поняття, введене в маркетинг штучним чином. Воно відображає потреби клієнтів на певному ринку, але не обов'язково коректно характеризує попит.

Для розрахунку місткості ринку існують кілька основних методів. Найпоширеніший – це визначення оцінки загальної ємності ринку. Цей приклад дозволяє порахувати показник ємності ринку при впровадженні нового товару або виведення застарілого товару [5]. Мета методу – встановити обсяг потенційного попиту на розглянутий продукт.

У цьому випадку мова піде про потенційну місткість ринку (новий товар). Основний елемент розрахунку – населення розглянутого географічного регіону. Суть полягає в тому, щоб порахувати відсоток жителів регіону, які споживають аналізований продукт. Наступний крок – визначити суму грошових коштів, яку вони витрачають на цей товар протягом періоду часу.

Розрахунок буде виглядати наступним чином:

$$M = K \times C \times Ч \times CC \times BC \times Ц, \quad (1)$$

де M – загальна місткість ринку;
 K – кількість потенційних споживачів (населення регіону);
 C – споживачі продукту;
 $\bar{C}$ – середня кількість споживання продукту одним покупцем в певний період часу;
 $\bar{C}_C$ – середнє споживання продукту одним споживачем;
 BC – відсоток споживачів, які віддають перевагу продукту;
 $\bar{C}$ – середня ціна продукту.

Окрім того, при бізнес-плануванні зовнішньоекономічної діяльності підприємства важливо визначити реальну місткість іноземного ринку, тому доцільно використовувати наступну формулу:

$$M_p = B_n + I - E, \quad (2)$$

де M_p – реальна місткість зарубіжного ринку;
 B_n – національне виробництво даного товару на території країни;
 I – імпорт даного товару;
 E – експорт товару.

Варто зазначити, що для більш детальної та точної оцінки місткості зарубіжного ринку, а також у випадках, коли даний товар експортується як частина іншого чи комплектуюча до нього доцільно використовувати розширений варіант вищезгаданої формули:

$$M_p = B_n + I - E + Z + I_k - E_k, \quad (3)$$

де M_p – реальна місткість зарубіжного ринку;
 B_n – національне виробництво даного товару на території країни;
 I – імпорт даного товару;
 E – експорт товару;
 Z – залишки товару, нереалізованого в минулому році;
 I_k – імпорт даного товару в складі комплексного виробу;
 E_k – експорт даного товару в складі комплексного виробу. [5, с. 34].

Висновки. При дослідженні особливостей процесу бізнес-планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства, доведено, що у процесі планування ЗЕД підприємства вирішуються наступні завдання:

- розширення обсягу продажів за рахунок освоєння нових ринків;
- мінімізація витрат виробництва;
- вдосконалення організації збуту, що забезпечує зниження витрат реалізації товарів;
- підвищення якості продукції.

Список використаної літератури

1. Абрамс Р. Бізнес-план на 100%: Стратегія и тактика ефективного бізнесу / Р. Абрамс. – 2-е изд. – М.: Альпіна Паблішер, 2015. – 486 с.
2. Бізнес-адміністрування: магістерський курс: підручник / за ред. д-ра. екон. наук, проф. Л. Г. Мельника, д-ра екон. наук, проф. С. М. Ілляшенка, канд. екон. наук, доц. І. М. Сотник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 896 с.
3. Данильченко М. Концепція управління вартістю як основа формування стратегії підприємства / М. Данильченко, О. Сохацька // Наука молода: зб. наук. праць молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. – Тернопіль, 2007. – № 8. – С. 12–17.
4. Покропивний С. Ф. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: навч. посібник / С. Ф. Покропивний, С. М. Соболев, Г. О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2002. – 379 с.
5. Kostova T. Adoption of an organizational practice by subsidiaries of multinational corporations: institutional and relational effects / T. Kostova and K. Roth // Academy of Management Journal. – 2002. – Vol. 45. – No. 1. – Pp. 215–233.